

נלך לכלא אם נידרש לגלח את הזקן

הפקודה החדשה בנוגע לגילוח זקנים שהייתה אמורה להיכנס לתוקף, עוררה זעם רב בקרב רבנים ואישי ציבור במגזר הדתי-לאומי ■ פחפ' אביעד הכהן: צעד שפוגע בחירות האדם ובחופש הדת של החיילים

ניצן קידר

פקודה לא שואית: צילום המחשה

השבוע הייתה אמורה להיכנס לתוקף הפקודה החדשה, שנקבעה לאחר הבהרה שנתן צה"ל לבג"ץ בעניין גידול הזקנים.

לפי הפקודה, כדי לגדל זקן בצבא או לקבל אישור על זקן קיים נדרשת פנייה לרב צבאי, למפקד היחידה ולקצין שלישות. רק לאחר שיתרשמו שהזקן מהווה "חלק מזמנתו, הווייתו או זהותו של החייל", הוא יקבל את האישור המבוקש.

ההוראה עלתה לסדר היום בימים האחרונים לקראת כניסתה לתוקף, וגררה זעם רב בקרב חובשי הכיפות. הרב זלמן מלמד, ראש ישיבת בית אל, אמר כי "ההוראה לגלח את הזקן אינה כהוראה לעבור על איסור מוחלט. אף על פי כן מי שמגדל זקן מסיבות דתיות, אסור לו על פי ההלכה להסכים לכפייה שתמנע ממנו לקיים את מנהגו. עליו לסרב למלא את הפקודה גם במחיר ישיבה בכלא". הרב מרדכי שטרנברג, מראשי ישיבת הר המור, הוסיף: "זה איום ונורא, על זה צריך ללכת לכלא".

הרב ישראל וייס, לשעבר הרב הצבאי הראשי, תקף בערוץ 7 את ההוראה: "מדובר בצבא יהודי ולא בצבא ממחוז אחר. אנחנו קובעים שאפשר לקיים צבא יהודי על מי שמקפיד על יהדותו, ובעניין הזה זה גידול זקן".

וייס אף הצהיר כי במקרה כזה היה מסרב פקודה: "אני כרב צבאי ראשי, אם הייתי מקבל פקודה לגלח זקן הייתי מסרב. בהמשך הייתי הולך לכלא ובפעם השלישית הייתי לובש שק ואפר. זו דמותו של האדם היהודי לאורך שנים, ואם אני מבקש לקיים את המסורת שלי לא ניתן לעקור את המסורת הזו מהשורש. זה אקט שאינו יהודי".

גם במערכת הפוליטית נזעקו להתערב בסוגיה. ח"כ ניסן סלומינסקי הגיש בקשה לדיון מהיר בוועדת חוץ וביטחון בנושא כניסתה של ההנחיה המחמירה. "זכותו של כל חייל לגדל זקן מטעמי דת ואנו נעמוד על כך".

ח"כ מוטי יוגב הגיש שאילתה דחופה לשר הביטחון, לדבריו, "יש אי שוויון בפקודה לגבי חיילים חרדים המשרתים בצה"ל, שהליך זה אינו נוגע אליהם, ובין חיילים מסורתיים ודתיים שנמנעת מהם אפשרות גידול הזקן ואף הצטוו להתגלח, בהם נגדים ותיקים שמשרתים בצה"ל עשרות שנים".

יוגב ביקש משר הביטחון לבחון פקודה זו ולהחזיר לרבנות הצבאית את הסמכות לאשר גידול זקן מטעמי דת, ולא כפי ששונה בפקודה - לסמכות קצין השלישות הפיקודי שכאמור אינו מאשר פניות רבות בנושא.

"בלי לפגוע בדגשות"

מדובר בהוראה שכבר פוגעת בחיילים רבים. רבנות צבאית בדרום הצבא המודרני תלויה של

סגן השר הביטחון, ח"כ הרב אלי בן דהן, גילה כי צה"ל פתח בבדיקה מחודשת של המהלך. "אין לי ספק שלאף גורם בצבא אין עניין לפגוע בחיילים שמגדלים זקן במהלך שירותם הצבאי. הצבא נגרר לכך בעקבות פסיקת בג"ץ לעתירה של חיילים שאינם דתיים, שביקשו גם הם פטור מזקן. הצבא שינה את שיטת מתן הפטור מגילוח, כך שהיא תכלול את כל החיילים, בין דתיים ובין לא-דתיים. לגבי יישום הפקודה התקבלו תלויות רבות, ובעקבות בקשתי נערכת בדיקה בצבא לגבי התהליך שנקבע. אני בטוח שהצבא ישכיל למנוע פגיעה בחיילי צה"ל במקום שאינו נכון לעשות כך".

ומה לגבי המישור החוקי? פרופ' אביעד הכהן, דקאן המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט, אומר שמדובר בפקודה חמורה מאוד שפוגעת בעקרונות יסוד חוקתיים: "זוהי כפייה אנטי דתית, שבהעדור סיבות מבצעיות של ממש שיצדיקו את הורדת הזקן גם בתנאי רגיעה, אין לה מקום בצה"ל. כמה מהלוחמים המהוללים ביותר של צה"ל, כמו שמעון כהנר (קצ'ה) ועמרם מצנע גידלו זקנים מכובדים. כשהזקן מפריע לתפקוד המבצעי, כמו אצל טייסים ומי שמשתמש במסכות אב"כ, מבקשים מהם להוריד והם נענים כי פיקוח נפש דוחה הכול. אבל כשמדובר בחיילים אחרים בעורף ובחזית, אין מקום להתערב יותר ממה שנעשה היום. כל פיקוח יותר ממה שקורה היום, פוגע בחירות האדם ובחופש הדת של החיילים".

הכהן אף מסביר שגידול זקן אינו קשור רק לחיילים דתיים. "גם למי שאינו דתי יש זכות לבטא את עצמו באופן חיצוני בגידול הזקן, כאשר זה לא מפריע לתפקוד הצבאי. גם ארמיה המודרנית ונת ארמיה דתית יש לגנו

להם לגלח את זקנם. לירי 'בשבע' הגיעו עדויות על חיילים ביחידות שונות שכבר גידלו זקן, אבל עקב הפקודה החדשה קיבלו הוראה לגלח אותו או שיסתכנו בעונשים משמעותיים כבדים. חלק מהחיילים הודיעו כי יהיו מוכנים להיכנס לכלא הצבאי ולא להסיר את הזקן.

באיגוד ישיבות ההסדר ידעו לספר השבוע כי מאות מתלמידיהם שביקשו לגדל זקנים לא קיבלו תשובות או קיבלו תשובות דחייה בלתי מנומקות, ועלולים להיאליץ לגלח את זקנם.

התשובה הראשונה של דובר צה"ל בפרשה הייתה רשמית בעיקר: "הפקודה בנושא גידול זקן בצה"ל עודכנה לפני מספר שבועות ולפיה נאסר לגדל זקן, כאשר בקשות חריגות לגידול זקן מטעמי דת או מטעמים אחרים יידונו על ידי הגורמים המוסמכים. הנושא אף נדון בבג"ץ והפקודה אושרה".

"כלל הבקשות להיתר חריג לגידול זקן נבחנות לעומק על ידי הגורמים המוסמכים בפיקודים, תוך התחשבות בהמלצות מפקדים ורבנים. נדגיש כי כל בקשה נבחנת באופן שוויוני ללא קשר למסלול אליו משתייך החייל. לכל חייל ישנה הזכות לערער על ההחלטה המתקבלת", אמרו בדובר צה"ל.

אלא שבמהלך השבוע הבין הדובר, מוטי אלמוז, שהוא נכנס למאבק שלא בטוח שהוא מעוניין בו, ועל כן פרסם הודעה ובה הבהיר כי "אין רצון לפגוע בדגשותיו של אף חייל".

"חייל דתי המבקש לגדל זקן יפנה למפקדיו, וכך גם חייל שרוצה לגדל זקן מסיבות אחרות (אלפי חיילים פנו למפקדיהם בבקשות שאושרו על ידם). מצד שני, אי אפשר לקיים צבא מודרני עם כשכולם מגדלים זקן, ולכן קבענו כללים ברורים. כל חייל שרוצה לגדל זקן מסיבות דתיות על צווינו ונלץ להתמנה מניחות לזכר